Nummer VN2020-007071

Directie rve monumenten en archeologie

Gemeente Amsterdam

Map wethouder Meliani **Map**

Voordracht voor de Map wethouder Meliani van 28 mei 2020

Portefeuille Kunst en Cultuur, Monumenten en Erfgoed (41)

Bouwen en Wonen (25)
Ruimtelijke Ordening (30)

Agendapunt Bo

Onderwerp

Aanwijzen Gabriel Metsustraat 2-6 tot gemeentelijk monument

Gevraagde beslispunten

1. Kennis te nemen van het feit dat erfgoedvereniging Cuypers Genootschap en de heer [redacted] namens het Joods Cultureel Kwartier, het NIOD, de Anne Frankstichting, Herinneringscentrum Kamp Westerbork, de Etty Hillesumstichting, prof. [redacted], en de uitgeverij Balans, een aanvraag hebben gedaan tot aanwijzing als gemeentelijk monument van de G. Metsustraat 2-4-6;
2. Kennis te nemen van het feit dat het bouwblok gelegen aan de G. Metsustraat2-4-6 volgens de beschrijving van Monumenten en Archeologie (MenA) hoge architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde heeft en dat de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) positief heeft geadviseerd over aanwijzing als gemeentelijk monument;
3. Kennis te nemen van de binnengekomen zienswijzen en adhesiebetuigingen;
4. Kennis te nemen van de voors en tegens ten aanzien van het aanwijzen tot monument
5. Op basis van het bovenstaande akkoord te gaan met de bijgevoegde collegevoordracht waarin wordt voorgesteld om te besluiten om de G. Metsustraat2-4-6 tot gemeentelijk monument aan te wijzen.

Onderbouwing beslispunten

Ad 1 Verzoek om monumentenaanwijzing

Op 11 april 2020 heeft het Cuypers Genootschap (hierna: CG) een aanvraag gedaan om de panden aan de G. Metsustraat 2-6 met spoed als gemeentelijk monument aan te wijzen. Naast erfgoedwaarden was voor het CG de hoofdreden dat het pand bedreigd wordt met sloop. Bij de meest recente vergunningaanvraag gaat het namelijk om sloop-herbouw met ophoging van het pand en reconstructie van de voorgevel. Tevens hebben het Joods Cultureel Kwartier met het NIOD en andere instanties verzocht om aanwijzing (zie bijlage 1a en 1b). Het dagelijks bestuur van Zuid heeft dit opgepakt en op 21 april 2020 beslotende procedure te starten, waarmee voorbescherming op het pand is komen te liggen. Dit betekent dat alle verleende vergunningen en lopende vergunningaanvragen worden behandeld als ware het pand een monument. Het college heeft vervolgens besloten om in dit geval het mandaat voor het besluit op een monumentenaanwijzing weer terug tenemen en zelf te besluiten over de aanwijzing.

Ad 2 Beschrijving MenA en advies CRK

Als onderdeel van de aanwijzingsprocedure uit de Erfgoedverordening heeft MenA een beschrijving opgesteld en daarin geconcludeerd dat de G. Metsustraat 2-4-6 naast architectonische waarde, vooral stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde heeft (zie bijlage 2). Daarbij is de kanttekening gemaakt dat de voormalige kamer waar Etty Hillesum haar dagboek schreef, niet meer aanwezig is. Aan haar aanwezigheid herinnert

vooral de voorgevel, met zijn voordeur uit de jaren dertig en de ramen, haar 'vensters op de wereld' (= het Museumplein).

De subcommissie Aanwijzing Monumenten van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (hierna:CRK) is om advies gevraagd. Ook dit is onderdeel van de aanwijzingsprocedure. De CRK heeft geadviseerd om de G. Metsustraat 2-6 aan te wijzen tot gemeentelijk monument (zie bijlage 3). De CRK noemt met name de stedenbouwkundige waarde, d.w.z. de situering als beelddragend onderdeel aan het Museumplein van architect Weismann en goede inpassing met de naburige architectuur van de architecten Berlage en Leliman. Daarnaast is er sprake van architectonische waarde qua metselwerk en detaillering van de voorgevel en is er sprake van hoge cultuurhistorische waarde (stalhouderij en later woonhuis van de joodse schrijfster Etty Hillesum).

<u>Ad 3 Binnengekomen zienswijzen, adhesiebetuigingen</u>

Er zijn de volgende zienswijzen binnengekomen:

- Het Joods Cultureel Kwartier c.s .onderschrijft in hun zienswijze de beschrijving van MenA (bijlage 4). Het JCK c.s., verwijst naar een brief van 8 april 2020, waarin het dagelijks bestuur van Zuid aan het stadsbestuur vraagt om de Minister van OCW te verzoeken tot aanwijzing tot rijksbeschermd stadsgezicht van o.a. de Concertgebouwbuurt waarin de panden liggen. Ook noemt de JCK c.s. de Nationale Canon (2006), waarin het belang wordt benadrukt van plekken die de Nederlandsegeschiedenis vertellen.
- De vergunningaanvrager heeft via architectenbureau Rappange een brief gestuurd aan het college en aan het db, waarin zij stellen dat zij de voorgevel zullen terugbouwen naar het oorspronkelijke ontwerp, waaronder de oorspronkelijke pui-indeling, het kozijnhout van het raam van de kamer van Etty Hillesum gaan hergebruiken en het daklandschap verbeterd wordt. Bureau Rappange heeft ruime ervaring met herbouw van bijzondere (monumentale) panden. De vergunningaanvrager is belanghebbend in de aanwijzingsprocedure. Deze brief kan worden beschouwd als een zienswijze (bijlage 5).
- Erfgoedvereniging Heemschut onderschrijft in haar zienswijze de door het Cuypersgenootschap genoemde waarden en vindt dat er geen noodzaak is om het pand dat nog in vrij goede staat is en goed te renoveren is, te slopen (bijlage 6).

Overige brieven en adhesiebetuigingen:

- Naast de bovengenoemde zienswijzen is een brief binnengekomen van de bezwaarmakers tegen de vergunning (bijlage 7). Zij zijn niet direct belanghebbend in de aanwijzingsprocedure, maar wel wat betreft de vergunningprocedure. Echter, gezien de betrokkenheid van de partijen namens wie deze brief verstuurdis, is het goed om deze brief ook te betrekken bij de afwegingen voor het al dan niet aanwijzen. De bezwaarmakers tegen de vergunning, tevens omwonenden, hebben gereageerd op de bovengenoemde brief van Rappange. Zij stellen dat Rappange een verkeerde voorstelling van zaken geeft; het gaat volgens hen om een nieuw "oorspronkelijk" ontwerp met een extra verdieping en achteruitbouw. Zij pleiten voor behoud van de panden. De bijlage bij de brief geeft een overzichtvan de vele ondertekenaars van een online petitie (intussen ruim 4.300 maalondertekend). Daarnaast zijn schriftelijke adhesiebetuigingen binnen gekomen van erfgoedorganisatie Heemschut en de Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad en is er een petitie gestart voor behoud van de panden. Het onderwerp

heeft tenslotte veel aandacht gekregen in de publiciteit door artikelen in het Parool,Volkskrant, NRC, Trouw en Telegraaf.

Er kunnen nog zienswijzen binnenkomen; de zienswijzetermijn eindigt op 28 mei '20. Indiendaar aanleiding voor is, zal de bijgevoegde concept-collegevoordracht daarop aangepastworden.

Ad 4 Voors en tegens ten aanzien van het al dan niet aanwijzen tot gemeentelijkmonument

Het college heeft twee opties:

1. Aanwijzen tot gemeentelijk monument.

2. Niet aanwijzen als gemeentelijk monument

Bij de afweging om al dan niet aan te wijzen, moeten de volgende overwegingen in ogenschouw genomen worden:

Aanwijzen tot gemeentelijk monument

Voor:

- De erfgoedwaarden blijven behouden, panden zijn beschermd tegen sloop;
- Panden kunnen gerestaureerd/gerenoveerd worden, waaraan ook verduurzamingkan worden gekoppeld;
- Panden kunnen alleen met een monumentenvergunning gewijzigd worden;
- Aanwijzing kan rekenen op brede publieke steun, steun vanuit buurt en diverseinstanties.

Tegen:

- Nieuwbouw kan geen doorgang vinden;
- Een extra verdiepingslaag is niet mogelijk, dus minder woonvloeroppervlak (het plan gaat uit van het vergroten van de zes bestaande woningen);
- Er is sprake van langdurige planvorming en vooroverleg;
- Eigenaar/vergunningaanvrager zal na het besluit tot aanwijzen vermoedelijk bezwaar maken.

Niet aanwijzen als gemeentelijk monument

Voor:

- De beoogde nieuwbouw kan worden uitgevoerd, inclusief extra verdiepingslaag en achteruitbouw;
- Meer BVO woonoppervlak;
- Herbouw van de bestaande gevel met gedeeltelijke gebruikmaking vanoorspronkelijke details;
- Geen bezwaar van de eigenaar/vergunningaanvrager.

Tegen:

- De erfgoedwaarden van de bouwblokken gaan bij sloop verloren;

- Huidige woningen kunnen gerenoveerd worden waaraan ook de verduurzaminggekoppeld kan worden;
- Het Cuypersgenootschap en het Joods Cultureel Kwartier c.s. zullen vermoedelijk bezwaar maken;
- Er volgt een maatschappelijke discussie/onrust, omdat omwonenden en andere erfgoedorganisaties als Heemschut en de VVAB hun adhesie voor aanwijzing hebben betuigd. Ook circuleert er een petitie die intussen 4.311 maal is ondertekend.

Ad 5 Voorstel om aan te wijzen

Er is sprake van sterk uiteenlopende belangen: erfgoedwaarden versus sloop-nieuwbouw. Het advies van de CRK onderstreept de aanwezige monumentale waarden. Met herbouw gaan de huidige materiele waarden verloren. Ondanks dat door reconstructie het oorspronkelijke beeld wordt nagebootst, verandert door toevoeging van een verdieping, het aangezicht. De huidige materiele waarden zijn bovendien gekoppeld aan de hoge cultuurhistorische waarde in typologisch opzicht en qua bewoningsgeschiedenis. De voormalige koetshouderij met paardenstal bedoeld voor de huishoudens van Zuid, is uniek in zijn soort. Qua bewoning is het jarenlange verblijf van Joodse schrijfster Etty Hillesum van belang. Ook al is de ruimte waarin zij verbleef niet meer aanwezig; wel de voorgevel, ingang het venster van waaruit zij uitkeek op het Museumplein zijn nog steeds stille getuigen.

Gezien het bovenstaande gaat de concept-collegevoordracht uit van het aanwijzen van de panden aan de G. Metsustraat 2-4-6 tot gemeentelijk monument.

Vanwege de gerelateerde portefeuilles zijn naast de wethouder Monumenten, ook de wethouders Bouwen en Wonen en R.O. geïnformeerd.

Volgende processtappen

- 16 juni 2020: behandeling in het college van B & W;
- Besluit van B & W wordt naar de direct belanghebbenden verzonden, die gedurende 6 weken bezwaar kunnen maken.

Advies, afstemming en participatie

afgestemd met portefeuillehouder stadsdeel Zuid.

Voordracht voor de Map wethouder Meliani van 28 mei 2020

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2020-030940	Bijlage 1a aanvraag CG.pdf (pdf)
AD2020-030937	Bijlage 1b aanvraag JCK.pdf (pdf)
AD2020-030936	Bijlage 2_BeschrijvingGabriëlMetsustraat2tm6_20.pdf (pdf)
AD2020-030935	Bijlage 4_Zienswijze JCK G Metsustraat 6.pdf (pdf)
AD2020-030938	Bijlage 4a bijlage bij zienswijze JCK.pdf (pdf)
AD2020-030942	Bijlage 5_brief Rappange aan het college.pdf (pdf)
AD2020-031563	Bijlage 6 Zienswijze Heemschut GabrielMetsustraat2tm6_10.pdf (pdf)
AD2020-030941	Bijlage 7 reactie omwonenden op brief Rappange.pdf (pdf)
AD2020-031689	College van B&W Voordracht (83).pdf (pdf)
AD2020-030887	Map wethouder Meliani Voordracht (pdf)
AD2020-030939	bijlage 3 CRK_advies_Gabriel Metsustraat 2-6.pdf (pdf)

Behandelend ambtenaar (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

Monumenten en Archeologie, [redacted]

Uitslag